

Szalay Gábor

ISTENI MELANKÓLIA

Budapest, 2015

I.

VILÁGOSSÁG ÉS SÖTÉTSÉG, ÉLET ÉS LÉT

„Kezdetkor teremtette Isten az eget és a földet. 2. A föld pusztaság volt és üres, sötétség borította a mélységeket, és Isten lelke lebegett a vizek fölött. 3. Isten szólt: „Legyen világosság”, és világos lett. 4. Isten látta, hogy a világosság jó. Isten elválasztotta a világosságot a sötétségtől. 5. A világosságot nap-palnak nevezte Isten, a sötétséget pedig éjszakának. Azután este lett és reggel: az első nap.”¹

Úgy értelmezem, hogy kezdetben nem létezett semmi, majd Isten megteremtette az eget és a földet, amit sötétség és víz borított. A sötétség ezek szerint ősbibb a világosságnál, lévén, hogy a világosság teremtése előtt „sötétség borította a mélységeket”. Majd elválasztotta a világosságot a sötétségtől. Ezt csak úgy tudom értelmezni, hogy a világosság és sötétség egy töről fakadnak, noha a sötétség ősbibb. Így teremtette Isten a mindenséget. Azt látjuk a szövegből, hogy a biológiai élet teremtése előtt már beszélhetünk létezésről, ami a semmiből lett teremtve. A semmiből teremtett létezés ezek szerint: ég, föld, sötétség, mélység, vizek, amely felett Isten lelke lebegett. A világosság megteremtésével megjelent a sötétség ellentéte

¹ Leia mais em: <http://www.bibliacatolica.com.br/13/1/1.php#ixzz22qfieFlm>

vagy inkább polaritása és ezzel együtt megszületett az idő a mai klasszikus értelmezésben. A nappalok és éjszakák változása az idő periodikus áramlására enged következtetni. A közlés valószínűleg az, hogy a világosság létrehozásával új minőség jelent meg a teremtésben: a teremtés álló, puszta és üres, sötétséggel, vízzel és mélységekkel borított állapota megmozdult. „Este lett és reggel”, vagyis megjelent a polaritás, az idő periodicitása és az egész folyamat egyenesen vezetett a biológiai élet megjelenéséhez, amit a későbbiekben is említ az Ószövetség. Ezért megkülönböztetem az életet a világosság előtti, csendes, kietlen, sötét létezésről. Mert az Ószövetség idézett sorai szerint a világosság előtt már létezett valami. A hagyományok szerint ez volt az ős-káosz. Élet és lét szétszakadása a mindenség legnagyobb drámáját szülte, a sorsot. Azóta az egyetlen kapocs élet és lét között a szeretet. Az Univerzum jéghideg sötétjét a szeretet lángjai ragyogják be fényükkel, ezek a csillagok.

Mi az, ami a kezdetek előtt is létezhetett?

II.

A CSEND

1. Az Univerzum legnagyobb misztériuma

A csend az Univerzum legnagyobb misztériuma. Hogyan jellemezhetném az elvont csendet? A csend az Isten maga. Abban a pillanatban, amikor mindent feladsz és elvonulsz a világtól, lelkedbe a leghűségesebb barátként költözik a csend. A csend a legintimebb magánügy. A csend nem szereti a zsvajt és kerüli a tömeget. Mindenkit csakis és kizárólag személyesen szólít meg. A csend olyan igaz barát, amilyenről már Hamvas Béla is írt: még nem közösség, de már nem egyedüllét. A csend: magány. A csend a piaci lárma és az olcsó örömök ellentéte. A csend a temető szava. A zajos világban a csend a legjobb barát. A csend tulajdonképpen egyfajta meta-kommunikáció: többet mond minden szónál, de nem alacsonyodik le a beszéd szintjére. A csend nem fecseg, hanem hallgat. Éppen ettől szent.

2. A mindennapi élet

Az élet profán. A pályaudvarok személytelen világában élünk. A csendet mi, emberek, akarva-akaratlan, de kiűztük az életből.

3. Mediterrán mentalitás

Ahogy egyre délebbre haladunk, annál inkább alakul át a létezés életté. Képzletben elindulva zord északi tájak felől, fokozatosan erősödik a napfény, melegszik a táj, bővül a fauna és egyre bujább növényzet tárul képzeletünk elé. Egy bizonyos szinten túl a napfény oly erőssé válik, hogy minden biológiai életet kiolt, életadó erőből pusztító erővé válik. De azon szférákban, amelyekben a Nap életadó energiájának maximumát eléri, a biológiai élet vad burjánzása és ezáltal megdicsőülése szembeötlő. A déli tájak készen kapják az életet. A déli életvitel számára minden egyértelmű: tenger van, napfény van, levegő van, tűz van, míg északon az őszi melankólia mámorában érik be a szőlő. Az északi ember a napfényt fanyar borokban veszi magához, mert szemével, testével, bőrével csak korlátozott módon tudja. Az isteni nektár, a bor, valójában elraktározott napfény: leginkább a nyirkos, téli estéken tud felhevíteni. Nyári forróságban a bor egészen megbódítja az embert: nemcsak a vérét pezsdíti meg, hanem könnyebben ringat álomba is.

A déli, mediterrán életvitel számára a napfény és az élet zshivaja evidens. A sötétség a délies, mediterrán életvitel számára oly idegen és érthetetlen, hogy valamivel ellensúlyozni kell. A napfény hiányát hideg évszakokban az északi ember is ellensúlyozza, de az ő esetében fiziológiai értelemben: felszabadítja a Nap fában, földgázban és egyéb fosszilis energiahordozókban elraktározott vegyi energiáját. A növények is a Nap energiájának gyermekei. A növényekben cukor, cellulóz formájában elraktározott energia nemcsak eledelként szolgál, hanem gyümölcsnedvekből is jut bőséges energia a fagyos napokra. A fény raktározásának különleges módja az alkoholos erjesztés, ami során a szilárd halmazállapotú fényenergiát, a cukrot asztrális összetevőire bontják szét. Az alkohol ilyen formán valóban illuminál, mert gyakorlatilag a fény folyékony